

Враца 3000
ул. "Ген. Леонов" № 37

Канцелария: (092) 62 21 75
Директор: (092) 62 35 49, (0888) 720 810

www.hristobotev.org
e-mail: hrbotev@mail.bg

ПЛАН

ЗА КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ НА

УЧЕНИЦИТЕ

учебна 2023/2024 година

Планът е приет на Педагогически съвет с протокол № 17/12.09.2023 г. и е утвърден със заповед на директора № РД-12-2094/14.09.2023 г.

I. ЦЕЛ, ПОДХОДИ И ПРИНЦИПИ НА КАРИЕРНОТО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Кариерно ориентиране на учениците има за цел да осигури научно-обоснована последователност, възрастова и образователна спецификация на подходите, съдържанието, методите, формите и инструментите за работа по кариерно ориентиране с учениците.

Реализирането на кариерното ориентиране включва следните подходи:

1. Анализ и проучване на потребностите в областта на кариерното ориентиране на ученици и млади хора.

2. Личностно ориентиран подход: съобразено с възрастови и специфични особености на учениците и целят подпомагане на информирания самостоятелен избор и инициатива при вземане на образователни и кариерни решения.

3. Проактивен подход: кариерното ориентиране обединява усилията на широк кръг заинтересовани лица, институции и организации и се залага на тяхното устойчиво участие и подкрепа.

4. Взаимодействие личност – среда: кариерното ориентиране има за цел да подкрепи младите хора да вземат отговорни решения, съгласувани с различни значими социални фактори (семейството, заобикалящата среда и други).

5. Органичност и сътрудничество: кариерното ориентиране свързва и взаимно допълва създадените на национално ниво добри практики и опит, принципи, организационни структури, методики и съдържание в сферата на кариерното ориентиране в училище и ги подрежда в ясна, съгласувана и логична структура.

Планът за кариерно ориентиране е изградена в съответствие със следните принципи:

- Систематичност – последователно и цялостно се обхващат равнищата на кариерно израстване на учениците.

- Вариативност – съобразяване потребностите на учениците с вида подготовка и с автономната училищна институция – залагат се варианти за подбор и/или доразвиване.

- Вътрешна съгласуваност и свързаност /съдържателна, методическа, организационна, времева, субектна/ – чрез систематизиращите таблици и инструменти.

- Надграждане и натрупване – чрез устойчивото приложение на дейностите по кариерно ориентиране като процес, съпътстващ учениците през всички етапи на средното образование; по отношение на училищната институция същото натрупване се реализира чрез годишен календар на инициативи по кариерно ориентиране.

- Доброволност и изборност – водещ принцип в този тип услуги е принципът на доброволно участие и на възможност за избор на дейностите, в които се участва.

- Адаптивност – набор от указания и инструменти за конкретно адаптиране на отделни практики и съдържания към специфични потребности и ситуации.

- Мрежовидност – обхваща взаимодействието и сътрудничеството между различни специалисти.

- Цялостност – изисква взаимното допълване на различните методи и форми на подкрепа – самостоятелна работа, групови задачи и обсъждания, индивидуално консултиране; разнообразие от извънкласни и извънучилищни дейности, които подпомагат прехода от училище към трудова реализация.

- Компетентностна ориентация – съдържанието на програмата е насочено към изграждане на съвкупност от компетентности, опит, нагласи, кариерни умения, които отговарят на изискванията на съвременното общество.

- Продуктовост – чрез този принцип се позволява младият човек да вижда в осезаема и остойностена форма резултатите от своите усилия и напредък. Основният

инструмент за работа е индивидуалното кариерно портфолио, чрез което учениците създават и съхраняват артефакти от своето развитие и събират необходимите материали и документи, които ще ги представят и легитимират на пазара на труда.

Основните форми и начини за реализация на кариерното ориентиране включват:

- часа на класа;
- извънкласни и училищни дейности (работа с кариерен консултант от ЦПЛР „Център за работа с деца“-Враца; ателиета и др.);
- консултации и дейности по интереси в условия на целодневна организация на обучение;
- мотивиране на родителската общност - консултации и тренинги в „Училище за родители“
- работа по проекти и др.

Инструменти и ресурси за реализиране на кариерното ориентиране в училище са разработени в Програмата по проект BG051PO001-4.3.02-0001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, и включват: Национален портал за кариерно ориентиране на учениците (<http://orientirane.mon.bg>) с информационно търсеща система; Програма за обучение по кариерно ориентиране, МОН, 2012 г.; Тематични филми за кариерно ориентиране на учениците; Интерактивни упражнения за кариерно ориентиране на учениците от V до VII клас; Наръчник на кариерния консултант, МОН, 2014 г.; Освен посочените инструменти за предварителна подготовка по отделни теми могат да бъдат ползвани: Тематични насоки за организиране и провеждане на форуми по кариерно ориентиране; Насоки за провеждане на дискусии по темите от поредицата от 30 филма за кариерно ориентиране на учениците

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА КАРИЕРНОТО ОРИЕНТИРАНЕ ПО ЕТАПИ

1. НАЧАЛЕН ЕТАП – учениците се запознават с различни професии, разбират смисъла от това да се трудиш, създават най-ранните си мечти за това с какво искат да се занимават в бъдеще В начален етап дейностите по кариерно ориентиране са насочени към запознаване на учениците със света на труда и различни професии; възпитание в уважение към труда; подкрепа за развитие на личностни и социални умения, за изява на първите мечти и проекти, насочени към бъдещата реализация. Най-ефективните методи са игри, викторини, състезания, комбинирани с беседи, демонстрации, творчески занимания. Много привлекателни за децата са посещенията на различни работни места и гостуванията на кариерни говорители в училище.

1.1 Специфични потребности от кариерно ориентиране на учениците в начален етап:

- Разбиране на мястото на работата в човешкия живот, на необходимостта от труда и на ползата от различните професии;
- Формиране на умения за учене, на ефективно взаимодействие с околните и за организиране на времето.

1.2. Цели на кариерното ориентиране в начален етап:

- Запознаване на учениците с широк кръг професии;
- Възпитание в уважение към труда и всички работещи хора;
- Подкрепа за развитие на личностни и социални умения, свързани с първите мечти и проекти, насочени към бъдещата реализация.

1.3. Задачи:

- Създаване на основни познания за характеристиките на често срещани професии;
- Насърчаване на естествената любознателност в опознаването на различни професии и на мечтите за бъдеща реализация;
- Създаване на възможности за изява на всеки ученик в училище; окуражаване на

успехите и талантите;

- Установяване на възможни пречки за успешната социална интеграция, включително трудности в ученето, които могат да доведат до отпадане от училище.

1.4. Очаквани резултати:

- Придобити знания за различни видове труд и професии, за основните им характеристики и отговорности, за знанията и уменията за тяхното упражняване;
- Разбиране на връзката учене – умения - успех;
- Изявени първи професионални интереси и мечти;
- Изградено уважение към труда и професиите.

1.5. Форми и средства за осъществяване на връзка с пазара на труда:

- Гостуване на родители и кариерни консултанти в училище и представяне на професиите им пред учениците;
- Професиографски екскурзии - посещения на работни места в местни фирми, полиция, пожарна, библиотеки, музеи, културни институции, общини, медии и др.;
- Проектно базирани задачи и конкурси: проучвания и подготовка на съчинения, постери, колажи, лексикони и др. форми на представяне на професии от ученици;
- Популяризиране на ученически проекти и резултати от конкурси, състезания, викторини, проучвания и др.
- Създаване на ученическо портфолио и др.

Заклучително събитие в края на начален етап - Ден на професиите:

Примерни дейности:

- Изложба „Какъв искам да стана?“ със съчинения, снимки, рисунки, колажи, макети и др. проекти, изготвени от учениците;
- Викторина „Светът на професиите“ с въпроси и задачи, свързани с професиите, съобразени по трудност с нивото на познание и развитие;
- Гостуване в училище на кариерни консултанти и родители, които да разкажат за своята работа;
- Професиографски екскурзии;
- Форум „Гордея се с труда на моите родители“;
- Карнавал на професиите, в който могат да вземат участие учениците от всички класове и др.

1.6. ТЕМИ ПО КЛАСОВЕ

Теми по кариерно ориентиране за I клас:

Препоръчителни теми:

- Кой произвежда хляба?
- Влакче на професиите
- Имената на професиите
- Професиите в моето семейство

Допълнителни теми:

- Професиите в моето населено място
- Професиите, които обслужват хората

Теми по кариерно ориентиране за II клас:

Препоръчителни теми:

- Имената на професиите
- Познавам професията на...
- Професиите, които НЕ познавам
- Професиите в моя род

Допълнителни теми:

- Светът на труда около нас
- Какъв да стана?

Теми по кариерно ориентиране за III клас:

Препоръчителни теми:

- Опознавам професиите
- Професията, която е най-...
- Професии по буква
- Кой с какво работи?

Допълнителни теми:

- Моето любимо занимание
- Професиите в моя край

Теми по кариерно ориентиране за IV клас:

Препоръчителни теми:

- Светът на професиите
- Искам да стана ...
- Познавам професията на...
- Интервю с професионалисти

Допълнителни теми:

- Професии на миналото, професии на бъдещето
- Професии, които правят хората известни

2. ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП - задълбочаване на знанията за различни професии, нарастващ стремеж към себепознание и търсене на съответствие между индивидуални интереси, способности и нагласи и характеристиките на различни професии, подготовка на седмокласниците за преход към гимназиален етап и избор на образователна /професионална пътека.

Акцент в работата по кариерно ориентиране в прогимназиален етап е създаване на адекватна самооценка, разширяване на познанията за професиите, информиране за възможностите и подпомагане на образователния избор чрез обективна съпоставка между желанието и ресурсите; създаване на умения за ефективно междуличностно взаимодействие, организация на времето и др. Използват се сюжетно-ролеви игри, обсъждане на казуси и филми, групови задачи за развитие на социални умения. Самопознанието се развива чрез интерактивни упражнения, въпросници за самооценка, упражнения за самонаблюдение и обратна връзка. В процеса на индивидуално консултиране се работи за установяването на интереси, умения, цели, възможности и ресурси; създаване на положителна самооценка и вдъхване на увереност; формулиране на цели и изграждане на личен план за образователно и кариерно развитие. Организиран се извънкласни дейности като посещения на работни места, дни на отворени врати в училища и образователни форуми и др.

2.1. Специфични потребности от кариерно ориентиране на учениците в прогимназиален етап:

- Разбиране на необходимостта от учене за постигане на житейски успех и пълноценна професионална реализация;
- Осъзнаване на собствени силните страни и областите за развитие;
- Развитие на социални умения и личностни качества;
- Апробиране на модели и стратегии за вземане на решение.

2.2. Цели на кариерното ориентиране в прогимназиален етап:

- Да осигури възможности на учениците за опознаване на професиите;

- Да улесни процеса на себепознание (силни страни, интереси, потребности);
- Да подпомогне информирания и осъзнат образователен избор след VII клас.

2.3. Задачи на кариерното ориентиране:

- Обогащаване и задълбочаване на познанията за различни професии;
- Запознаване с възможностите за образование и кариера;
- Подпомагане формирането на адекватната самооценка;
- Формиране на ключови преносими умения: за учене и организация на времето, ефективно междуличностно взаимодействие, проучване и оценка на възможности, вземане на решение.

2.4. Очаквани резултати:

- Разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването;
- Информираност за възможностите за по-нататъшно образование;
- Изградена представа за собствените силни страни, интереси и предпочитания;
- Умения за избор между различни алтернативи, съобразени със собствените предпочитания.

2.5. Форми и средства за осъществяване на връзка с пазара на труда

- Професиографски екскурзии;
- Гостуване на родители/кариерни консултанти в училище;
- Ученически проекти и проучвания, свързани с различни професии;
- Дни на отворени врати в профилирани и професионални гимназии;
- Панорама на професиите и училищата;
- Форум „Гордея се с труда на моите родители“;
- Регионален празник на професиите „Знам и мога“;
- Междуучилищни състезания и форуми „Мечтая да стана“;
- Информационни семинари за седмокласници и техните родители;
- Информационно търсеща система в Националния портал за кариерно ориентиране;
- Ученическо портфолио и др.

Заклучително събитие в края на прогимназиален етап - Форум „Моето бъдеще“

Примерни дейности:

- Ден на професиите и талантите;
- Ден на отворените врати на училището;
- Изложба на ученически проекти, свързани с различни професии;
- Викторина на професиите/ състезание за родители и ученици;
- Регионален празник на професиите „Знам и мога“;
- Игра „Парти“;
- Изложение „Гордея се с труда на моите родители“;
- Гостуване на кариерни консултанти;
- Групови семинари по ориентиране и вземане на решение.

2.6. ТЕМИ ПО КЛАСОВЕ

Теми по кариерно ориентиране за V клас:

Препоръчителни теми:

- Пътешествам в света на професиите
- Светът на професиите. Кои професии са „най-...“
- Професиите имат история
- Професиите около мен

Допълнителни теми:

- Опознавам себе си • Аз искам да стана...

Теми по кариерно ориентиране за VI клас:

Препоръчителни теми:

- Професията – случайност или избор
- И професиите имат семейство
- Изследвам света на труда
- Искам да стана...

Допълнителни теми:

- Искам. Мога. Трябва.
- Организиран съм и интересите ми ме водят

Теми по кариерно ориентиране за VII клас:

Препоръчителни теми:

- Уравнението на успеха
- За да съм ориентиран, трябва да съм информиран
- Моите интереси и способности ме водят към избора
- Всеки има силни страни

Допълнителни теми:

- Изследвам моите професионални интереси, способности и предпочитания
- Как взимам решения • На кръстопът
- Посоката е ясна

3. УПРАЖНЕНИЯ ПО КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ

- Алгоритъм за вземане на решение
- В семейството на професиите
- Вземам решения стъпка по стъпка
- Влакче на професиите
- Въпросник за стил на познавателна дейност
- Да построим едно привлекателно място за щастливи ученици
- Дарби и таланти
- Дърво на професиите
- Има ли връзка между учебните предмети, които харесвам и избора на професия
- Има ли лесни решения
- Имената на професиите
- Как да постигна професионалната си цел
- Как да разпозная моите умения
- Как да се справя с конфликт на работното място
- Как да спечеля интервю за работа
- Как изглежда мечтаната професия в реалния живот
- Какви качества притежавам
- Какви са моите предпочитания
- Какво зная за образователната система
- Какво не трябва да греша при избора на професия
- Карта за бързо търсене на работа „Партито“
- Кога, къде и с какво искам да се занимавам
- Кои образователни алтернативи са подходящи за мен
- Кои са правилата за успешно търсене на работа
- Кои ценности са важни за мен
- Кой избор е най-добър

- Кой съм аз - ценности, мисия, кредо
- Коктейл от професии
- Лесно ли е да успееш в света на труда
- Лични приоритети Личностен ценностен профил
- Мечтаната професия
- Мисловна карта
- Много алтернативи – едно решение
- Моето професионално призвание и мисия
- Моето първо интервю за работа
- Моето родословно професионално дърво
- Моите какво искам - какво мога
- Моите мечти
- Моите силни и слаби страни
- Моята идеална работа
- Необходими професии
- Откъде да намеря необходимата информация
- Отстоявам професионалните си интереси
- Пет основни стъпки за професионален успех и удовлетворение
- Планиране на свободното време
- По какво си приличаме и по какво се различаваме
- Познай професията
- Постижения и продукти
- Признаци за групиране на професиите
- Професионален ценностен профил
- Професионална цел
- Пътят на хляба до нашата трапеза
- Родословно дърво на професиите
- Самостоятелна информационна карта
- Слънцето на моята мечтана професия
- Средата, в която живея - ресурси и потребности
- Създаване на правила за групово работа
- Съществуват ли полови стереотипи при избора на професии
- Типове личности и професии
- Умения за вземане на решение
- Умения за кариерни преходи - смяна на професия, работа, кариера
- Умения за подготовка на документи
- Умения за поемане на разумен професионален риск
- Умения за събиране на информация
- Умения за сътрудничество и гъвкавост в организацията
- Умения за учене
- Упражнение за мотивирани умения и способности

4. ИНТЕРАКТИВНИ УПРАЖНЕНИЯ ПО КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ:

5 КЛАС

- Имената на професиите
- Искам да науча повече за себе си
- Какви качества притежавам?
- Моята мечта
- Опознавам професиите
- Професии - вълшебници
- Професии и средства на труда

- Професии по буква
- Професии, които си приличат
- Професията, която е най ...

6 КЛАС

- Добре ли съм организиран?
- И професиите си помагат
- Какво ми казват моите интереси?
- Какво трябва да зная за себе си, за да избира професия?
- Непознати професии
- Откривам сходства в групи професии
- Познай коя е професията
- Професии и специалности
- Родството на професиите
- Случайният избор на професия

7 КЛАС

- Запознавам се с правилата за вземане на решение
- Интереси и склонности
- Какви учебни предмети ще изучавам в средното училище?
- Какво е кариера?
- Какво зная за училищното образование?
- Какъв е моят стил на учене?
- Моите алтернативи за образование и обучение
- Моите силни и слаби страни
- Притежавам ли умения за ефективно учене?
- Физическо здраве и образователни възможности

5. ДЕЙНОСТИ В „УЧИЛИЩЕ ЗА РОДИТЕЛИ“ – мотивиране на родителите и подкрепа в избора на кариера за детето – беседи, лекции, дискусии, обучения, посещения на дни на отворени врати в професионалните гимназии, посещение на ЦКО.

6. КАРИЕРНО КОНСУЛТИРАНЕ И ВЪНШНА ПОДКРЕПА

6.1. Национален портал за кариерно ориентиране на учениците - за подкрепа при вземане на решения и правилен избор относно бъдещата кариера са предоставен въпросници на ел. адрес <http://orientirane.mon.bg/>, необходимо да се направи регистрация и да се влезе в личен профил (вход за ученици)

6.2. Център за кариерно ориентиране – гр. Враца 3000, ул.„Стефанаки Савов" 5 tel: 092 62 73 93, e-mail: sko_vraca@mon.bg , който предоставя зала на информиране, зала за индивидуално консултиране и зала за групова работа

6.2.1 Информирание за:

- видовете подготовка в училищното образование;
- институциите в системата на средното и висшето образование;
- реда и условията за прием на ученици и студенти и др. - професиите и профилите, които се изучават в училищната система; - динамиката и потребностите на пазара на труда.

6.2.2. Индивидуална и групова работа за:

- подобряване на мотивацията на учениците за учене и професионална реализация;
- провеждане на интерактивни упражнения по кариерно ориентиране;
- провеждане на дискусии с ученици и родители по теми, свързани с избора на

образование, професия и работа;

- провеждане на тренинги с ученици от VII клас за формиране на умения за вземане на решения

6.2.3. Работа по програми за кариерно ориентиране:

- с учениците от I-IV клас - създаване на първите и най-ранни проекти;

- с учениците от V-VII клас - подготовка за преход към по-висока степен на образование;

- с учениците от отделните целеви групи - застрашени от отпадане от училище, талантиливи ученици, със специални образователни потребности, с девиантно поведение и др.;

- реинтегриране на отпадналите от училище;

- формиране на нови умения за социално включване и мобилност.

6.2.4. Консултиране относно:

- разкриване на интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия;

- преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;

- умения за планиране на учебното и личното време;

- свързване на индивидуалните особености с изискванията на желаното образование;

- подкрепа за вземане на решения, свързани с продължаване на образованието;

- формиране на умения за планиране на кариерното развитие;

- решаване на вътрешни и външни конфликти, свързани с възможностите за образователна, професионална и личностна реализация.

6.2.5. Посредничество между ученици, училище и бизнес по проблемите на кариерното ориентиране

• Организиране и разработване на училищни практики за кариерно ориентиране

• индивидуално информиране и консултиране;

• групово информиране и консултиране

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ • ХРИСТО БОТЕВ • ГР. ВРАЦА

Враца 3000

ул. "Ген. Леонов" № 37

Канцелария: (092) 62 21 75

Директор: (092) 62 35 49, (0887) 151 000

www.hristobotev.org

e-mail: hrbotev@mail.bg

ЗАПОВЕД
№ РД-12-2123/14.09.2022 г.

На основание чл. 259, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищно образование, във връзка с чл. 263, ал. 1, т. 9 и ал. 3 от същия нормативен документ, чл. 31, ал. 1, т. 6 и т. 10 от Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и педагогическите специалисти и взето решение на Педагогически съвет с Протокол № 17/12.09.2023 г., проведен с участие на представители на Обществения съвет в съответствие с чл. 269, ал. 1, т. 2 от ЗПУО

УТВЪРЖДАВАМ:

План за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи в Средно училище „Христо Ботев“ - Враца

Предвидените дейности в Плана да бъдат изпълнявани от определените отговорни лица/комисии в планираните срокове.

Планът да бъде публикуван на интернет страницата на училището в срок до 23 септември 2023 г. от Веселина Адамова, ръководител направление „ИКТ“.

Хартиен носител на плана да се съхранява в класьор „Училищни документи“ в стая 215 от заместник-директорите по учебната дейност.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на работещите в училището срещу подпис за сведение и изпълнение.

Контрол по изпълнение на заповедта ще осъществя лично.

Приложение: План за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи в Средно училище „Христо Ботев“ - Враца и списък на персонала от Средно училище „Христо Ботев“ - Враца, запознат с нормативния документ.

Виктор Кръстев

Директор на Средно училище „Христо Ботев“ – Враца

Запознати със съдържанието на заповедта:

№	Име и фамилия	Заемана длъжност	дата	Подпис на лицето

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ • ХРИСТО БОТЕВ • ГР. ВРАЦА

Враца 3000

ул. "Ген. Леонов" № 37

Канцелария: (092) 62 21 75

Директор: (092) 62 35 49, (0887) 151 000

www.hristobotev.org

e-mail: hrbotev@mail.bg

ПЛАН

ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРИОБЩАВАНЕ

НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ

ЗА УЧЕБНАТА 2023/2024 ГОДИНА

Планът е приет от Педагогическия съвет на проведено заседание на 12.09.2023 г. с протокол № 17 и е утвърдена със заповед на директора с № РД-12-...../.....2023 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Уязвими са:

1. Онези лица и групи, които търпят ограничения по отношение на участието им в социалния живот и ползването на социални права;

2. Уязвимите групи не успяват да получат достъп или не могат да се възползват от възможностите, които предлагат обществото и икономиката, и стават жертва или попадат в ситуация на риск от социално изключване;

3. жертви на насилие;

4. работещи деца;

5. деца – имигранти и емигранти;

6. деца – бежанци;

7. деца от етнически и религиозни малцинства;

8. разселени деца;

9. деца от зони на конфликти;

10. безпризорни деца;

11. деца от бедни семейства;

12. деца – сираци;

13. хронично болни;

14. деца, инфектирани с вируси на трудно лечими болести.

Уязвимите групи ученици имат право на зачитане, уважение и закрила от закона.

Отношението на Средно училище „Христо Ботев“ - Враца към тях е основано на признаване на тяхната равнопоставеност и равни възможности. За екипа на училището те са важна и пълноценна част от обществото и затова работим за тяхната социална интеграция и социално включване.

В СУ „Христо Ботев“ - Враца уязвимите групи ученици се приемат като хора със способности и потенциал, а не като хора единствено с проблеми и ограничения.

НОРМАТИВНА ОСНОВА НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА

- Национална стратегия за хората с увреждания 2021 – 2030 г.;
- Закон за предучилищното и училищно образование;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Дейности по проект BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех“ - Дейност 6 „Осъществяване на обща подкрепа чрез кариерно ориентиране с цел подготовка за преход към следваща степен, за мотивация за продължаване на образованието, за участие на пазара на труда, кариерно ориентиране за учениците от прогимназиалния етап на образование (от V до VII клас) посредством центрове за подкрепа за личностно развитие, включително и по обучителната система STEM, когато е приложимо и др.“ ;
- Дейности по проект BG05SFPR001-1.001-0001 „УСПЕХ ЗА ТЕБ“, финансиран от Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз.
- Насоките за обучение и действия в условията на извънредна епидемична обстановка в училищата.
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.);
- Национална стратегия на РБългария за интегриране на ромите (2012 – 2020 г.);

- Закон за защита от дискриминация;
- Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието

Настоящата училищна програма има за цел да защити правата и интересите и да предостави равни възможности за приобщаване на учениците от уязвими групи, както и ефективното прилагане на училищни политики за подобряване качеството на живот на хората с увреждания, недопускане на дискриминация по признак „увреждане“, осигуряване на равни възможности, пълноценно и активно участие във всички области на училищния живот.

Предизвикателствата в образованието, относно хората с увреждания, са свързани с недостиг на специалисти за работа с децата и учениците, съобразно различните видове специални образователни потребности, както и осигуряването на съвременна и постоянна квалификация и обучение на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

Част от проблематиката е свързана с недостатъчната екипна работа и партньорство с родители и институции за осигуряване на подкрепяща среда в училище. Важно е изграждането на положителна нагласа в процеса на приобщаващото образование на учениците със специални образователни потребности в общообразователна среда и последователен подход за преодоляване на идентифицираните бариери.

За да са ефективни резултатите, приобщаващото образование изисква инвестиции в изграждането на сграда без архитектурни препятствия, което училището е осигурило.

Освен това се изисква и подходящо обучение на учителите за предоставяне на обща или допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците със специални образователни потребности.

Разработване на индивидуални учебни програми, с които учениците със специални образователни потребности могат да получат по-голямо внимание и подходящи грижи.

Да се работи през учебната година за приобщаване на учениците с увреждания, със СОП, тъй като все още ниското ниво на осъзнаване на правата на хората с увреждания и съществуващите предразсъдъци сред широката общественост и в училищата, поражда, наред с всичко останало, отхвърляне на учениците със специални образователни потребности.

Определение и принципи на приобщаващото образование

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всеки ученик и на разнообразието от потребности на всички ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на учениците във всички аспекти на живота на общността.

Принципи:

1. гарантиране на правото на всеки ученик на достъп до училище най-близо до неговото местоживее и на правото му на качествено образование;
2. гарантиране на достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности;
3. прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
4. приемане и зачитане на уникалността на всеки ученик;
5. равнопоставеност и недопускане на дискриминация в процеса на обучение;
6. сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – училище, ученик, семейство, общност и институции.

Училищната програма има за цел:

1. да осигури оценяване на индивидуалните потребности на ученика, за да развие силните си страни и да разгърне потенциала си;

2. да осигури физическа, психологическа и социална среда за развитие на ученици, попадащи в категорията „Деца в риск“;

3. да предостави условия за осъществяване на качествено интегрирано обучение на ученици със специални образователни потребности;

3. да приложи мерки в работата с учениците, насочени към превенция на тормоза и насилието и преодоляване на проблемното поведение;

4. да осигури ранна превенция на обучителни затруднения.

АНАЛИЗ НА УЧИЛИЩНАТА СРЕДА

През последните години в училището има все повече ученици с различни традиции и културни норми, което задължава педагозите да използват различни подходи в общуването с тях, а така също и да имат познания за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване.

В училището се предприемат политики в областта на:

- интеркултурното образование;
- умението за общуване с представители на различни култури;
- съзнателно възпитаване на толерантно отношение.

В Средно училище „Христо Ботев“ – Враца има разписана Стратегия за развитието с ясен фокус върху изграждането на приобщаваща, достъпна и подкрепяща за всички ученици училищна среда. В институцията функционират педагогически съветник, психолог, ресурсен учител и логопед.

Екипът от специалисти, в сътрудничество с класните ръководители, учители и ръководство, успяват да осигурят условия за реализиране на обща и допълнителна подкрепа за всеки нуждаещ се ученик. През изминалата 2021/2022 учебна година допълнителна подкрепа бе осигурена на 12 ученици със СОП.

В работата си ЕПЛР използва дидактически материали и помагала, съобразно индивидуалните потребности на учениците. Залага се на учене чрез правене, учене с емоции, учене с малки стъпки. Търсят се силните страни на ученика, за да се развие индивидуалният му потенциал. В процеса на обучение, възпитание и приобщаване родителите участват активно като партньори на педагогическите специалисти.

През учебната година се организират и провеждат открити уроци, както присъствено, така и в онлайн среда. Чрез поставените цели – образователни, възпитателни и корекционни, преплетени през игровия подход, се спомага за формирането на ценностни нагласи у учениците.

Оборудвани са два специализирани кабинети за индивидуална и групова работа. В училището е изградена достъпна архитектурна среда с функциониращи инвалидна рампа и асансьор.

ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

На учениците в Средно училище „Христо Ботев“ - Враца се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

ОБЩАТА ПОДКРЕПА за личностно развитие в училището гарантира участие и изява на всички ученици в класната стая и може да включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети;
3. допълнително консултиране по учебни предмети;
4. кариерно ориентиране на учениците;
5. занимания по интереси;
6. библиотечно-информационно обслужване;

7. грижа за здравето;
8. осигуряване на общежитие;
9. поощряване с морални и материални награди;
10. дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
11. дейности за превенция на обучителните затруднения;
12. логопедична работа.

Кариерното ориентиране, провеждано от консултант от кариерен център, учители и педагогически специалисти от училището също е част от общата подкрепа на учениците от първия до последния клас за училището.

Общата подкрепа за личностно развитие се основава на анализ на информацията и наблюденията на обучението и развитието на всеки ученик.

Обсъждането на информацията се прави от класния ръководител, съвместно с учители, които преподават на ученика. При необходимост в екипа се включва и логопеда. В своя заповед директорът определя конкретни дейности от общата подкрепа за учениците, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение или към превенция на обучителните затруднения.

- Подпомагане процеса на създаване на благоприятна и позитивна образователна среда;
- Превенцията на агресията, противодействието на тормоза и насилието – важен приоритет! Механизъм за противодействие на тормоза и насилието и Алгоритъм за неговото прилагане – запознаване на училищната общност;
- Повишаване информираността на специалистите, работещи с деца, в случай на насилие над дете;
- Дейности за противодействие разпространението на наркотични вещества;

Стъпките за осъществяване на общата подкрепа са онагледени в **таблица 1**. Дейностите с конкретния ученик се вписват от съответния специалист в ел. дневник на класа.

I. ДЕЙНОСТИ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ОБЩА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ В УЧИЛИЩЕ /съобразени с Насоките за обучение и действия в условията на извънредна епидемична обстановка в училищата/

№	СТЪПКИ	ОТГОВОРНО ЛИЦЕ	СРОК
1.	Определяне на координатор, който координира работата на екипите за подкрепа личностното развитие на учениците /чл.7 от НПО/	Директор	15.09.2023 г.
2.	Екипна среща на класния ръководител и учителите, преподаващи в паралелката за оценка на учениците и идентифициране на нуждаещите се от обща подкрепа /чл. 16, т.2, „а“ от НПО/	Класен ръководител съвместно с учителите, които преподават на ученика	До 20 октомври /срокът е препоръчителен/
3.	Екипна среща между класните ръководители и координатора за набелязване на конкретни мерки за обща подкрепа за отделни учениците /чл. 16, т.2, „б“ от НПО/	Координатор	До 20 октомври /срокът е препоръчителен/
4.	Определяне на екипи /със заповед/ за оказване на обща подкрепа за ученик /за тези ученици, които имат <i>необходимост!</i>	Директор	До 7 дни от установяване на необходимостта
5.	Запознаване на родителя с оценката за ученика /чл. 29, ал.3 от НПО/	Класен ръководител	Непосредствено след изготвяне на оценката за ученика
6.	Набелязване на конкретни мерки и дейности за оказване на обща подкрепа на ученика /чл.16, т.2, „б“ от НПО/	Екип за оказване на обща подкрепа на конкретния ученик	До една седмица след оценката на ученика
7.	Запознаване на родителя с планираните дейности и мерки /чл.31 от НПО/	Екип за оказване на обща подкрепа на конкретния ученик	Непосредствено след изготвянето му
8.	Екипът на съответния ученик провежда регулярни срещи за актуализиране, промяна или прекратяване на дейностите, по време на които се води протокол. Уведомява се родител.	Класен ръководител	Регулярно в хода на учебната година
9.	Насочване на ученика към извършване на оценка на индивидуалните му потребности от ЕПДР /чл. 32 от НПО/	Екип за оказване на обща подкрепа на конкретния ученик	В случаите, в които не е отчетен напредък в развитието на ученика в рамките на 3-месечната работа с него

Дейностите за обща подкрепа се актуализират, променят или прекратяват след преглед на напредъка на ученика.

В случаите когато ученик получава обща подкрепа и не се отчита напредък в рамките на три месеца от началото на предоставянето на подкрепата, класният ръководител запознава родителя с необходимостта от извършване на оценка на индивидуалните потребности.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА за личностно развитие на учениците се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните им потребности.

Учениците, за които може да се поиска оценка на потребностите, са от следните уязвими групи:

- деца със специални образователни потребности;
- деца с хронични заболявания;
- деца в риск;
- талантиливи деца.

Оценката се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие на ученика, утвърден със заповед на директора на училището за конкретния ученик.

Оценката на индивидуалните потребности на ученика се извършва въз основа на анализа на информацията и наблюденията на обучението и развитието му, като се отчетат неговите: силни страни, затруднения, потенциал за оптимално развитие, участие в образователния процес и възможности за реализация.

Анализът дава възможност да бъдат идентифицирани учениците, които се нуждаят от допълнителна подкрепа: ученици със специални образователни потребности, в риск, с изяви дарби и с хронични заболявания.

През учебната 2023/2024 година Средно училище „Христо Ботев“ – Враца ще осигури педагогически съветник, психолог, логопед и ресурсен учител за обезпечаване процеса на допълнителна подкрепа на учениците.